

דברי מחשבה והלכה, ומהנעשה בבתי הכנסת

לע"נ יוסף בן אליה וחממה ז"ל לבית גיאת
לע"נ משה בן זילפה ואליאס ז"ל לבית חיימי

נושא השבוע: נטילת ידיים (כז)

יג' טבת תש"פ 1306 (שנה כה')

ההפטר: "ויקרבו ימיו" (מלכים א, ב)

פרשת ויזי

"וישלוז ישראל את ימיו וישלח את ראש אפרים .. ואת שמאלו על ראש מנשה.."

(מזוזיד) נשאלת השאלה: מדוע כדי לברך צריך יעקב אבינו לשאת ידיו ולהניחם על ראש נכדיו? אלא כיוון שהברכה שורה על ידיו של האדם ודרכם הוא מעביר את הברכה לזולת שנאמר: "למען יברך ה' אלוקים בכל מעשה ידיך אשר תעשה" (דברים יד, כט), ולכן צריך הוא לשמור על קדושת ידיו במשך היום ע"י שיטלם כמבואר בהלכה בבוקר בקומו משנתו, לפני התפילה, לאחר היציאה מהשירותים וכדו' . (ד.ע.)

"ויברכם ביום ההוא לאמר בך יברך ישראל לאמר ישימך אלוקים כאפרים"

וכמנשה" (מזוזיד) במה נתייחדו אפרים ומנשה מכל שאר השבטים עד שזכו להיות סמל ודוגמא לילדי ישראל בכל הדורות?

אלא כיוון שרק אפרים ומנשה נולדו וגדלו במצרים שהיתה שקועה בטומאה, בביתם התכנסו שרי המדינה וחרטומיה כמקובל בביתו של המשנה למלך, בארץ נוכריה, הרחק מארץ ישראל הקדושה ומאבותיהם ושהו שם שנים ארוכות ובכל זאת גדלו והתחנכו על ברכי אביהם יוסף הצדיק בדרך התורה עד שהיו ראויים להמנות בתוך יב' השבטים הקדושים. אין ספק כי נסיונות רבים וקשיים גדולים עמדו להם בדרכם, ובכל זאת הם התגברו על כל המכשולים וצעדו בדרך הקודש של האבות הקדושים, כפי שהדריכם אביהם. לכן כל איש בברכו את בניו ובנותיו יכוון שילכו בדרך התורה הקדושה כאפרים וכמנשה ולא ילמדו ולא יתפעלו כלל מהעוזבים דרכי יושר, ונזכה שכל אחד ואחד מצאצאנו יעלה ויגיע לפי כוחו וערכו למדרגת אפרים ומנשה הקדושים.

"וירא מנוחה כי טוב ואת הארץ כי נעמה ויט שכמו לסבול ויהי למס עובד" (בט, טו)

"ויט שכמו לסבול"-זהו עול תורה (רש"י).

אומר ה"חפץ חיים": כדאי "לסבול" עול תורה בעולם הזה בשביל למצוא מנוחה ונעימות בעולם שכולו טוב. הסוחר החכם אינו מדקדק בנוחיות בעת שהוא בדרך, אדרבא הוא משתדל לקמץ מהוצאותיו בשביל לקנות סחורה מרובה ולהרוויח רווח גדול כשישוב לביתו, כן אנשי שבט יששכר שהיו לומדי תורה, כל מעיינם היה לרכוש חיי נצח ע"י לימוד התורה וקיום המצוות. וכל המקבל עליו עול תורה יעזרוהו מן השמים להגשים שאיפותיו ולהגדיל תורה ולהאדירה.

מסופר על הגאון הרב יעקב ישראל קנייבסקי זצוק"ל, הסטייפלר שפעם שאל אותו אחד ממקורביו: "והרי הסנדקאות היא סגולה לעושר, וכבוד הרב שימש סנדק פעמים רבות, אם כן היכן העושר? השיב לו הרב כשהוא מצביע על ספריו: "זה העושר האמיתי שלי, ספרי "קהילות יעקב" שחיברתי...." . (תורת הפרשה)

פרנסה משמים

מעשה בכהן אחד בתקופת בית המקדש שהיה רואה "נגעים" שאנשים היו לוקים בהם על פי האמור בתורה.

השקפת היהדות

כוון שהתמעטה פרנסתו רצה לצאת לחוץ לארץ לעבוד שם לאסוף כסף ולחזור למשפחתו בארץ, לכן פנה לאשתו ואמר לה: "כיוון שבני אדם רגילים לבוא אצלי להראות את נגעייהם

הזמנים ע"פ לוח "אור החיים" של אופק תל אביב * **שעון חורף** * סוף זמן ק"ש לשבוע הבעל"ט 8:44 - 8:43

כניסת שבת: 4:35 יציאת שבת: 5:27 יציאת ש"ס ר"ת: 5:58

ואני היחידי באזור, בואי ואלמדך כדי שתדעי מה להשיב, אם ראית שערו של אדם שיבש המעיין שלו תדעי שלקה לפי שכל שיערה ושערה ברא לה הקב"ה מעיין בפני עצמה שיונק ממנה" אמרה לו: "ומה אם לשיער ברא הקב"ה מעיין שהוא יונק ממנו, אתה שאתה אדם וכמה שעורות יש בך, ובניך מתפרנסים על ידיך, כל שכן שיומין לך הקב"ה פרנסה". קיבל דבריה ולא יצא לחוץ לארץ. לומר לנו שתלויים אנו בהשגחתו יתברך, ואל נחשוב שהדבר תלוי בזריזותנו וחכמתנו כמו שנאמר: "ואל יתהלל חכם בחכמתו, ואל יתהלל הגיבור בגבורתו ואל יתהלל עשיר בעושרו, כי אם... השכל וידוע אותי" (ירמיה ט, כב-כג) כי ה' מוריש ומעשיר. ולכן צריך האדם לשים בטחונו בהשם יתברך ויאמין שהוא זן ומפרנס לכל מקרני ראמים ועד ביצי כינים והוא משגיח על כל דבר ודבר.

מעשה שהיה

התרת ספקות

מעשה נורא הגיע אל הגאון הרב חיים קנייבסקי שליט"א, בקיץ תשס"ז כאשר בני זוג לא נפקדו כ-15 שנה בילדים, ולכן החליטו להיפרד ללא מריבות וחיכוכים וכל אחד יפנה לדרכו ולהצלחתו. והנה זמן קצר לאחר נתינת הגט, נודע שהאשה מעוברת. לכאורה אין בעיה, יישא האיש את גרושתו מחדש ויקיים מצוות מחזיר גרושתו, אך כיון שהיה האיש כהן ואסור לו לשאת גרושה הכתה הבשורה את בני הזוג לשעבר בהלם. הצער והבכיות היו גדולים ביותר, הבעל הגיע אל הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א אך הרב לא יכל להושיעו: "אינני רואה כל דרך שתוכל לשאת את גרושתך מחדש", אמר לו בכאב והציע לו לעלות לביתו של חמיו, מרן הגרי"ש אלישיב. הבכי והכאב הגדולים חזרו על עצמם בספרו את סיפורו הכואב למרן אלישיב שספק כפיו בצער רב, ואמר: "ודאי הוא שאסור לכהן לישא מחדש את הגרושה, גזירה היא משמים ואתם קבלו דין שמים עליכם, הדבר היחיד שביכולתי לומר לך הוא שתיגש לכותל המערבי ותתפלל להש"ת שיושיע אותך".

הכהן האומלל שמע את הדברים ולקח אותם כ"הוראה", ומיד בצאתו מבית הצדיק נסע לכותל. בבואו לשריד בית המקדש ניצב ליד האבנים "והרעיש" את המקום בזעקות ובכיות משברות לב. האנשים שסביבו הבינו כי צרה גדולה במיוחד פקדה אותו ר"ל ופחדו לגשת אליו ולהציע את עזרתם, כך עמד זמן ממושך בתפילה ושפך את מר שיחו וכאבו הגדול לפני הקב"ה. לפתע הרגיש בדפיקות על גבו, הוא הסתובב אחורנית וראה לפניו אברך תלמיד חכם המנסה להתעניין מה מציק לו ומציק על לבבו.

לאחר ששטח לפניו את סיפורו הכואב פנה אליו התלמיד חכם ושאלו: "יש לך אבא?" הכהן לא הבין את שאלתו והשיב שאכן יש לו אבא אך הוא זקן מופלג ונמצא בבית אבות באמריקה וכמעט שהוא אינו מתקשר עם הסובבים אותו.

"אם אתה שואל לעצתי, טוס לאמריקה וספר לאביך את שעבר עליך", אמר התלמיד חכם ופנה ללכת לדרכו. הכהן עוד ניסה לומר שאביו שרוי במצב שקשה לתקשר עימו ובכלל לשם מה עליו לעשות מאמץ כה גדול ולטוס לחו"ל כדי לספר לאביו הקשיש את הסיפור, אבל התלמיד חכם כבר הלך לדרכו ולא שמע את הדברים.

התיישב הכהן בדעתו והרהר מה עבר עליו ביממה האחרונה, והחליט כי אם מרן הגרי"ש אמר לו לגשת ולהתפלל בכותל, ובעת התפילה בכותל ניגש אליו אדם שהוא אינו מכיר כלל ומייעץ לו לעשות כן, אולי בכל זאת כדאי לעשות את המאמץ הזה.

לא ארך זמן רב והוא הזמין כרטיס טיסה והגיע לבקר את אביו בבית האבות, אביו לא דיבר אך עשה רושם כמי שמאזין לדבריו.

הצוות הרפואי שהיה צמוד לאב הישיש אמר לבן מראש כי אביו לא הוציא מפיו אפילו לא

מילה אחת במשך חודשים ארוכים ולכן אל לו לצפות שהוא ידבר כעת. כשסיפר לאביו את שעבר עליו הוא הירבה לבכות והנה קרה הלא יאומן. האב הקשיש פתח את פיו ואמר במילים ברורות שהוא אינו בנו אלא ילד מאומץ שגידלו לאחר השואה וממילא הוא אינו כהן ולכן אין לו בעיה להינשא לגרושתו מחדש... אי אפשר לתאר את ההתרגשות העצומה והשמחה ששררו בחדרו של האב הקשיש בבית האבות.

(ברכי נפשי- הרב יצחק זילברשטין)

הלכות נטילת ידיים של שחרית [ו]

פינת ההלכה

א. כל אדם בקומו משנתו בבוקר צריך ליטול ידיו (ש"ע אורח"ח סי' ד ס"א, גמ' ברכות ס:). ולברך "על נטילת ידיים" בשם ומלכות (ש"ע ס"א), משום רוח רעה השורה על הידיים (ש"ע ס"ב). דין זה הוא בין לאיש ובין לאשה (משנ"צ ס"ק י, כה"ח ס"ק כ) וכן יש לחנך את הילדים הקטנים לכך (משנ"צ ס"ק כ, כה"ח ס"ק כ, כה"ח ס"א תולדות ס"י).

נטילת שחרית במצבים שונים [המשך]

ב. אם הלך לישון בערב וקם במהלך הלילה ומתכוון להישאר עד הבוקר :
 * כשקם לפני חצות לילה [כיום 11:48] – בקומו ייטול ידיו בלא ברכה, מכל מקום אם רצה לברך "על נטילת ידיים" יש לו על מה לסמוך (הליכות עולם לרש"ז עובדיה יוסף ח"א עמ' לו, הסוגרים לנכד הם כה"ח תולדות ס"יג וכה"ח סי' ד ס"ק נב).
 * כשקם לאחר חצות לילה [ועד לפני עמוד השחר] – בקומו ייטול ידיו בברכה (ש"ע סי' ד ס"י, הלכה ברורה ס"ק מו) ובעמוד השחר ייטול ידיו שוב בלא ברכה (הרמ"א ס"ק, הלכה ברורה ס"ק).
 * אם נשאר עד כל הלילה- ייטול ידיו בלא ברכה בעלות השחר [כיום 5:39] (ש"ע והרמ"א סי' ד ס"יג).
 * אם ישן בישיבה [רכון על ידיו על השולחן וכדו'] נחשב כשינת עראי, אך מחייבת נטילת ידיים ללא ברכה (ילקו"י סי' א-ז עמ' שכה-שט, והא"ש מרדכי שמשכיו ח"ב עמ' לח-לט, שו"ת אור לציון ח"ב פ"א ס"ז).

מקום הנטילה

ג. חדר אמבטיה שאין שם שירותים [בית הכסא] יכול ליטול שם ידיים לצורך נטילת ידיים של שחרית [או לסעודת לחם] ויברך על הנטילה מחוץ לחדר האמבטיה (הליכות עולם לגר"ע יוסף ס, הלכה ברורה סי' ד ס"א, ילקו"י סי' קס ס"ב, פסקי תשובות סי' ד ס"ט).
 ה. הטעם להיתר: חדרי האמבטיות שלנו נקיים מכל וכל ואין בהם שום זוהמה כפי שהיה מצוי בבתי מרחץ בתקופת חז"ל (הליכות עולם ס"ק עמ' לו).
 ד. אין להתיר לכתחילה ליטול ידיים לצורך נטילת ידיים של שחרית [או לסעודת לחם] באמבטיה שיש בה שירותים [בית הכסא] או בשירותים שיש שם ברז לשטיפת ידיים. ובשעת הדחק שאין לו מקום אחר לנטילת ידיים יש להקל ליטול שם ואז כשהוא בחוץ יברך על נטילת ידיים (ילקו"י סי' קס ס"ט, אורחות יוסף להלכה ברורה ח"א סי' יב, ילקו"י סי' ד ס"פ, פסקי תשובות סי' ד ס"יט).
 ה. הטעם: להקל בשעת הדחק מאחר ומה שמתפנים בשירותים נשטף במים ולא נשאר וממילא אין לזה שם של מקום טומאה, מ"מ לכתחילה לא סומכים על זה, כי עד שנשטף נשאר שם איזה זמן (ילקו"י ס"ק, פסקי תשובות ס"ק).

דוגמא מעשית : המתארח בבית מלון, בדרך כלל הברז לשטיפת ידיים שבחדר נמצא באמבטיה שיש בה גם שירותים ונחשב כשעת דחק ליטול שם ידיים (עיין ילקוט יוסף סי' ד ס"ק פו).
 אך אפשר לנסות לא להגיע לשעת דחק זו ע"י פעולות הבאות שהם בגדר המלצה ולא תמיד ניתנות לביצוע :
 * כשמזמין חדר במלון יבקש אם אפשר לקבל חדר עם ברז לנטילת ידיים מחוץ לשירותים [יש בתי מלון שיש להם מס' חדריים כאלה!!!].
 * יביא אתו מס' בקבוקי פלסטיק ריקים וימלא אותם במים בחדר האוכל של המלון ויקח אותם לחדר, ויניחם בפינת החדר וישפוך כל פעם מהמים הללו לכוס וייטול ידיו לתוך הפח שבחדר, וכשיתמלא ירוקן פח זה לשירותים.

הלכות נטילת ידיים במצבים שונים [ו]

הנוגע בבעלי חיים

א. הנוגע בכינה חייב בנטילה (ש"ע סי' ד ס"ח) ועיין שו"ע סי' כז ס"ג, כה"ח תולדות ס"טז, ילקו"י סי' ד ס"עב, הלכה ברורה סי' ד ס"נח) משום נקיות (כה"ח ס"ק, יפה ללב לכה"ח פלאגי סי' ד ס"כו עיין ילקו"י ח"א עמ' תל שדחה את הסברה של רוח רעה של מג"א ומשנ"צ סי' כז ס"ק יב, עיין הלכה ברורה סי' ד ס"ק קעד).
 ב. הנוגע בפרעוש או בזבוב וכי"ב טוב להחמיר שייטול ידיו משום נקיות או לכל הפחות ינקה ידיו ב"מילי דמנקי" [= ישפוף ידיו פעם אחת בכותל, במפה, במגבת, מטפחת נקיה או בגדיו (ע"פ הלכה ברורה סי' כז ס"י, פסקי תשובות סי' כז ס"ט, ילקו"י סי' ד ס"קא, ק. ילו"י סי' ד ס"כד)] (הלכה ברורה סי' ד ס"נט, כה"ח סי' ד ס"ק פד, יפה ללב פלאגי ס"כה).

ג. הנוגע בבעלי חיים טמאים כגון: חתול או כלב, טוב להחמיר ליטול ידיו משום נקיות (הלכה כדורה
סי' ד ס"נה, וס"ק קעג, ילקו"י סי' ד ס"עג, כה"ח סי' ד ס"ק פא) והוא הדין כשנוגע בבעלי חיים טהורים טוב
להחמיר וליטול ידיים, שמן הסתם בעלי חיים מלולככים, אך אם הם נקיים אין צורך ליטול ידיים
(ילקו"י סי' ד ס"עג, הלכה כדורה סי' ד ס"נח).

ד. נטילה זו משום נקיות האמורה פירושה לטוף ידיים תחת ברז מים פעם אחת [או אפשר לטפוח
מכלי על ידיו פעם אחת] (כא"ח תולדות ס"טז).

נטילת הכהנים לנשיאת כפים

ה. הכהן צריך ליטול ידיו לפני שעולה לדוכן לברכת כהנים, ו אע"פ שנטל ידיו לשחרית צריך ליטול
כשעולה לדוכן (ש"ע אור"ח סי' קכח ס"ז). והוא אינו מברך על נטילה זו (הלכה כדורה סי' קכח ס"ז).

הטעם: שנטילה זו היא כמו הכהנים בבית המקדש שהכינו עצמם לעבודת הקודש והיו נוטלים ידיהם. הוא
הדין כאן (משנ"ב סי' קכח ס"ק כא) וסמכו חז"ל על הפסוק בתהילים (קלד, מ) "שאו ידכם קודש וברכו את ה'
כלומר כשתשאו ידכם, קדשו אותם תחילה ע"י נטילה ואח"כ ברכו את ברכת ה', היא ברכת הכהנים (משנ"ב
סי' קכח ס"ק יט)

העיר ולעורר: ישתדלו הגבאים לשים סמוך לארון הקודש כפות מיוחדות עם ידידות ארוכות
לנעילת נעלים כדי שהכהנים יוכלו לנעול נעליהם אחרי ברכת כהנים בלי לגעת בנעליהם שאם
יגעו בנעליהם יצטרכו ליטול ידיים שוב (ד.ע).

ו. הנטילה תהיה ע"י כלי [נטלה] מ"כוח גברא" [היינו ע"י שפיכה ע"י אדם ולא שטיפה תחת ברז מים]
וצריך לטפוח על כל יד רביעית מים [היינו 81 סמ"ק מים לספרדים ו-84 סמ"ק לאשכנזים] (משנ"ב סי' קכח
ס"ק כב, כא"ח ש"א פר' תא"ח ס"ח שכן היה צבית המקדש בקידוש הכהנים ידהם לעבודה ומוכה מלשון של ש"ע שכתב "והלוי יולק"
, כה"ח סי' קכח ס"ק מג, ילקו"י סי' קכח ס"כג, הלכה כדורה סי' קכח ס"כה). **פעם אחת** (פסקי תשובות סי' קכח ס"כא)
והנטילה תהיה על כל כף היד [עד חיבור היד לזרוע] (ש"ע סי' קכח ס"ו) [אף ביום הכיפורים ותשעה באב
הנטילה עד מקום זה] (הלכה כדורה סי' קכח ס"כד, ילקו"י סי' קכח ס"כו).

ז. נטילת ידי הכהנים תתבצע ע"י "הלוי" שיצוק את המים על ידיהם [הלוי יטול ידיו קודם שנטל
את ידי הכהנים] (ש"ע סי' ו) ואם אין לוי שיצוק על ידיהם אזי ישמש אדם שהוא בכור, ואם אין גם
בכור טוב שייטול הכהן ידי עצמו משיטול ידיו ע"י ישראל (משנ"ב סי' קכח ס"ק כב, כא"ח ש"א תא"ח ס"ז, ילקו"י סי' קכח
ס"כד, הלכה כדורה סי' קכח ס"כט) או כהן אחר הלכה כדורה שם, כה"ח סי' קכח ס"ק מו).

וכן לוי קטן לא יטול ידי הכהן [אבל יכול לסייע ללוי גדול העושה כן] (פסקי תשובות סי' קכח ס"כד, ילקו"י סי' כג).
הטעם: שיש בלוי קדושה ולכן נוטל לכהן ואם לא אזי בכור שיש בו קדושה קצת (משנ"ב סי' קכח ס"ק כב), וכשאין
אותם מוטב שהכהן יטול לעצמו משיטול יטול לו, שמוטב שיתקדש ע"י עצמו שהוא קדוש
משיתקדש ע"י ישראל שאינו קדוש כמותו (פסקי תשובות ס"ז).

ח. כהן שנטל ידיו לנשיאת כפים של שחרית, אם שמר ידיו ולא נגע במקומות המכוסים וכדו' אינו
חייב ליטול את ידיו שנית לנשיאת כפים במוסף, והמחמיר ליטול שוב תבוא עליו ברכה (ילקו"י סי'
קכח ס"כט, הלכה כדורה סי' קכח ס"כא).

ט. להלן המצבים שהכהן יכול שלא ליטול ידיו לנשיאת כפים וסומך על נטילת ידים של שחרית
שנוטל בקומו בשנתו [וזה בתנאי ששמר ידיו ולא נגע במקומות מטונפים או בנעליו כשחלץ אותם]:

- * כשיש מניין מצומצם וכאשר הכהן יצא מבית הכנסת ליטול ידיו לא ישאר מניין .
- * כשהוא שליח ציבור ואין כהן אחר אלא הוא, שצריך לשאת כפיו ולא נטל קודם חזרת הש"ץ.
- * אם יצטרך לעבור לפני מי שנמצא באמצע שמונה עשרה כדי להגיע למקום נטילת ידיים (הליכות
עולם לשל"ג עובדיה יוסף ח"א עמ' רד, הלכה כדורה סי' קכח ס"כ ילקו"י סי' קכח ס"כח).

ו. טוב להחמיר להסמיק עד כמה שאפשר נטילת ידים לברכת כהנים, וטוב להחמיר שלא יפסיק
בשיחה בין הנטילה לברכת כהנים (הלכה כדורה ס"טו).

שעור לגברים באשדוד בכל יום רביעי מ- 8:30 עד 10:00 בערב בנושא "עץ החיים" מיועד
לגברים נישואים, השיעור למתחילים בבי"כ נס ישראל רח' הציונות 107 אזור הסיטי

אי"ה יתקיים באשדוד כנס נשים ענק ביום שני טז בטבת ב-7:30 בערב במתנ"ס בית לברון
רח' נתן אלבו אזור ו עם הרבנית לאה קוק מטבריה והזמרת אמונה לוי בשירי נשמה
הפרשת חלה ברוב עם .

קבלת שבת מוקדמת באשדוד בבי"כ מורשה ק. אברמסקי אזור ג' תחילת תפילת מנחה ב- 3:20

משרדי "האיחוד" טל': 08-8644452 *לא לעיין בתפילה* דוא"ל: haihud.ashdod@gmail.com